

Det kongelige fornyings-administrasjons- og kirkedepartement
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Dato: 20.12.2012
Deres ref.:
Vår ref.: 2012/13729 DAGN

Høring - Forslag til endringer i kirkelovens bestemmelser om valg. Uttalelse fra Det teologiske fakultet

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet innbyr til høring om aktuelle endringer i kirkeloven som følge av Stortingets anmodningsvedtak om regelendringer vedrørende de kirkelige valgene. Saken henger sammen med kirkeforlikets vilkår om velfungerende kirkelig demokrati, og de utredninger og vurderinger av kirkevalgene som fulgte av dette.

Det teologiske fakultet takker for anledningen til å ytre seg i saken før Departementet fremmer forslag i saken for Stortinget.

Fakultetet ser at saken prosedyremessig er krevende, idet de kirkelige råd og instanser, inklusive Det teologiske fakultet må ta stilling til forslag, ideer og utkast som dels har utspring i Stortinget og dermed de politiske partiene, dels Departementet og dessuten ulike aktører på det kirkelige området, derunder Kirkerådet. Samtidig er selve saken, kirkelig valgordning, ikke spesielt krevende, dersom de ulike instansene viderefører forutsetningen i kirkeforliket om økt demokratisering i kirken, og som de tallrike dokumentene i saken gjennomgående slutter seg til.

Mens Kirkemøtet og Kirkerådet gir uttrykk for at de ønsker rask overføring av myndighet fra statlige organer, derunder myndighet til å fastsette kirkelige valgordninger, ser Departementet for seg en mer omfattende gjennomgang av saksfeltet før slik myndighetsoverdragelse skjer.

”Departementet leger til grunn at også denne siste regelrevisjonen innenfor kirkeforlikets ramme forutsettes begrenset til å omfatte nødvendige justeringer i gjeldende lov- og regelverk. En mer omfattende endring i den kirkelige lovgivningen, som for eksempel å gi Kirkemøtet myndighet til å fastsette regler om sammensetning av de kirkelige organene, valg måte og kompetansefordeling mellom organene, vil kreve en mer omfattende gjennomgang av kirkelovens system enn det som nå er grunnlag og behov for”. Det teologiske fakultet støtter en slik skrittvis og varsom framgangsmåte. Å bygge opp en god demokratisk kultur i Den norske kirke er et omhyggelig og omfattende arbeid som krever inngående tenkning og mer av forsøk med ulike ordninger. Siden offentlig sektorer som stat og kommune fortsatt forutsettes å stå for det vesentlige av kirkelig

Fakultetssekretariatet
Postadr.: Postboks 1023 Blindern, 0315
OSLO
Kontoradr.: Domus Theologica
Blindernveien 9

Telefon: +4722850300
Telefaks: +4722850301
postmottak@teologi.uio.no
www.tf.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

finansiering, er det rimelig å utvikle tjenlige ordninger for valg og representasjon i nært samarbeid med disse instansene, så vel som med de lokale kirkelige organene.

I lang tid har det vært reist kritikk mot indirekte valg innen kirken, blant annet av bispedømmeråd. Det er etter fakultetet oppfatning av det gode at det nå har vært gjennomført direkte valg, og dette bør utvides til å bli en fast regel. Indirekte valg hører på mange måter en forgangen tid til, da det var vanskelige kommunikasjonsforhold som gjorde at ”valgmansforsamlinger” var et egnet virkemiddel for å få noe mer demokratiske valg. Man kan også si at indirekte valg er teologisk anfektbart, idet de korresponderer med en kongregasjonalistisk menighets tenkning som i tradisjonen er fremmed for Den norske kirke. Det er nå ikke problematisk å gjennomføre direkte valg i alle kirkelige gremier, og fakultetet ser dette som tjenlig for å øke innflytelsen til kirkelige velgere.

Det følger av dette at fakultetet støtter at alle bispedømmeråd nå bør velges gjennom direkte valg, og at det ikke bør være valgfritt for det enkelte bispedømmeråd å gjøre vedtak om valgordning. I et lengre tidsperspektiv bør alle medlemmer velges gjennom direkte valg. Men det kan være rimelig å gå skrittvis fram, inntil komplekset med utredning om en ny, større kirkelov er kommet på plass. Fakultetet anbefaler departementets forslag om utforming av kirkelovens § 23: ”d) *sju andre leke medlemmer som velges ved flertalls- eller forholdstalls valg. Minimum fire av medlemmene velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valg).*”

Etter fakultetets oppfatning ligger det i demokratiets kultur at en demokratisk kirkeordning gir godt rom for ulikhetene som finnes i kirken. Disse bør i rimelig utstrekning finne plass i kirkens ledende organer. Derfor er direkte valg et viktig virkemiddel. I tillegg kommer gode nominasjonsrutiner, der både hensyn til helheten i valgdistriktet ivaretas, sammen med hensyn til at enkelte grupper kan i bestemte situasjoner trenge en sikkerhetsventil som alternativ nominasjon. Evalueringen av kirkevalgene pekte på at denne mulighet ble brukt både i 2009 og 2011, men i mindre utstrekning i 2011, trolig fordi kravet til forslagsstillere økte fra 50 til 100. Fakultetet mener at alternativ nominasjon bør videreføres, og det med 50 forslagstillere.

Når det gjelder forholdet mellom kirkeordning og kirkens formål, mener fakultetet at kirkeordningen som sådan er og forblir ”verdslig”, mens kirkens formål, i kortform merket som ”rett forkynnelse av evangeliet og forvaltning av sakramentene”, er ikke i motstrid til demokratisk organisering av kirken, og problematiserer dette heller ikke. Evangeliet og kirkeordning er og blir forskjellige og bør ikke blandes sammen. Derfor har vår kirke en selvstendig prestatjeneste som ivaretar evangeliets sak i og overfor menigheten. – Og menighet og kirke kan og bør organiseres og drives demokratisk.

Fakultetet støtter Departementets innspill om at det kan være aktuelt med ”ytterligere forsøk vedrørende stemmerettsalder, valgperiode og direkte valg til kirkelige fellelråd”, og følgelig lar §24 sjuende ledd bli stående.

Fakultetet antar likeledes at det er tjenlig for utviklingen av demokratisk kultur at ”Kirkelige valg i framtiden skjer samtidig med og i umiddelbar nærhet til, kommune- og fylkestingsvalg”. Fakultet merker seg at det i evalueringen av kirkevalgene ikke er lett å påvise at denne nærhet har preget valgoppslutningen ved bispedømmerrådsvalgene. Men det er grunn til å tro at det å endre valgvaner fra ikke å delta i slike valg, og bare høre om resultatene fra indirekte valg, til selv å ta del i dem, tar mer tid enn et par gangers forsøk. I tillegg kommer jo den sterke kritikk av nettopp disse valgene: uklarhet om valgordning og dårlig presentasjon av kandidater, trolig også har bidratt til lavere valgdeltakelse.

Kirkerådet høringsnotat tar opp kirkemøtets totale sammensetning. Dette er et viktig spørsmål som nok krever mer av utredning. Det kan meget vel tenkes at Kirkemøtet kan ha behov for noe endret sammensetning. Men her trengs det mer utredning og evaluering. Fakultetet kan derfor støtte den løsning som foreslås for å inkludere leder av samisk kirkeråd.

Med hilsen

Trygve E. Wyller
dekan

Dag Myhre-Nielsen
fakultetsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:
Dag Myhre-Nielsen
22850309, dag.myhre-nielsen@teologi.uio.no